

17. Egerton-Tomas K. Restoranni biznes – per. z anhł. – M., Sprava, 2012, 293 pp [in Ukrainian].

18. Mazaraki A.A. Kontseptualni zasady upravlinnia tsinoutvorenniam u turyzmi A.A. Mazaraki, N. Salahakova – Turystychni, hotelnyi i restoranni biznes: innovatsii ta trendy: tezy mizhn. nauk.-prakt. konf., 7 kvitnia 2016 r. – [vidp. red. A. A. Mazaraki]. – K., KNTEU, 2016, 362 pp., pp. 75-77 [in Ukrainian].

19. Zovnishnia torhivlia Ukrainy: XX1st. – Mazaraki A. A., Melnyk T. M., Insarova N. ta in.; monohr. za red. A. A. Mazaraki. – Kyiv, KNTEU, 2016, 600 pp [in Ukrainian].

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету

6.04.2017

УДК 336.225

Слатвінська Марина, Діброва Олена

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

В статті розглянуті підходи щодо класифікації доходів в особистому оподаткуванні, окреслено коло відповідних дискусійних питань. На основі проведеного дослідження запропоновано авторський підхід до класифікації доходів фізичних осіб за критерієм прикладених зусиль. Вибір саме цього критерію ґрунтується на зарубіжному досвіді щодо групування доходів фізичних осіб з метою оподаткування у таких країнах як Іспанія, Фінляндія, Болгарія, Канада, Швеція.

Ключові слова: класифікація доходів фізичних осіб, активний, пасивний та змішаний вид.

Слатвинская Марина, Диброва Елена

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К КЛАССИФИКАЦИИ ДОХОДОВ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

В статье рассмотрены подходы к классификации доходов в личном налогообложении, очерчен круг соответствующих дискуссионных вопросов. На основе проведенного исследования предложен авторский подход к классификации доходов физических лиц по критерию прилагаемых усилий. Выбор именно этого критерия основывается на зарубежном опыте группировки доходов физических лиц в целях налогообложения в таких странах как Испания, Финляндия, Болгария, Канада, Швеция.

Ключевые слова: классификация доходов физических лиц, активный, пассивный и смешанный вид.

Slatvinskaya Marina, Dibrova Elena

SCIENTIFIC APPROACHES TO CLASSIFICATION OF INCOME FROM INDIVIDUALS

In the article approaches to classification of incomes in personal taxation are considered, the circle of corresponding debatable questions is outlined. On the basis of the conducted research the author's approach to classification of incomes of physical persons by criterion of applied efforts is offered. The choice of this criterion is based on the foreign experience of grouping the incomes of individuals for tax purposes in countries such as Spain, Finland, Bulgaria, Canada, Sweden.

Keywords: classification of incomes of physical persons, active, passive and mixed kind.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Доходи, взагалі, та доходи фізичних осіб, зокрема, являються складною економічною категорією, що в свою чергу проявляється в різноманітті підходів щодо їх класифікації. В економічній літературі наводиться низка розрізнених неструктурованих класифікацій доходів за

наявними ознаками. Суттєвим недоліком податкового законодавства є відсутність законодавчо закріпленої класифікації доходів фізичних осіб. Парадоксальним фактом ПКУ є виокремлення групи пасивних доходів для цілей оподаткування ПДФО без прив'язки до логічної антонімічної групи активних доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень і публікацій підтверджує, що в Україні зростає інтерес вчених до проблем сутності та класифікації доходів в особистому оподаткуванні. Окремі питання щодо визначення та класифікації доходів знайшли відображення у працях таких вчених як: К.В. Кощенко, Н. М. Коцан, І.П. Шмир, А. А. Славкова, В.О. Рядінська. Проте нагальною потребою сучасної системи оподаткування є її вдосконалення в частині запровадження законодавчо закріпленої класифікації доходів фізичних осіб.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідження сучасних підходів щодо класифікації доходів фізичних осіб та розробка авторського підходу групування таких доходів з метою оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В економічній літературі наводиться низка розрізнених та неструктурованих класифікацій доходів за наявними ознаками. Так, К.В. Кощенко класифікує доходи в залежності від джерел формування на доходи, створенні за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. До першої групи належать доходи від трудової, підприємницької діяльності, доходи від особистого підсобного господарства, власні заощадження, інвестиційні доходи пенсії, стипендії, тощо. До другої групи належать доходи отримані як допомога з боку держави та місцевої влади, позикові кошти, спадщина, кошти, які отримані внаслідок настання страхової події пільги, субсидії [1, с. 81].

Фетисов В.Д. поділяє доходи на три групи: перша - доходи, пов'язані з участю у процесі виробництва товарів і послуг, які інші члени суспільства купують за гроші; друга - це грошові виплати за рахунок державних фондів фінансових ресурсів, а також за рахунок фондів благодійних і некомерційних організацій, ці виплати можуть мати форму заробітної плати або простого цільового субсидування; третя - це доходи, пов'язані з фінансовими операціями: відсотки за

вкладами, страхові відшкодування, доходи від операцій з цінними паперами, валютою тощо [2, с. 256].

Н. М. Коцан [3, с. 138] проводить класифікацію доходів за такими критеріями: за економічним походженням; за економічним надходженням; за суспільним визначенням; за рівномірністю надходжень; за можливістю розпорядження.

За економічним походженням доходи населення поділяють на: доходи, зароблені власною працею; доходи від реалізації активів, що перебувають у власності; доходи від фінансових активів; трансфертні платежі з державного бюджету та позабюджетних фондів; інші доходи.

За ознакою економічного надходження в доходах виокремлюють оплату праці найманих працівників; змішаний дохід (прибуток); доходи від власності та трансферти». За рівномірністю надходжень – регулярні, періодичні, випадкові, або разові доходи. За можливістю розпорядження - мобільні та імобільні. За критерієм суспільного визнання - легальні, тіньові і кримінальні доходи [3, с. 138-139].

Доцільно зазначити, що одним з недоліків податкового законодавства України є відсутність законодавчо закріпленої класифікації доходів фізичних осіб. У п. 164.2 ст. 164 ПКУ наводиться лише перелік доходів, які включаються до загального оподаткованого доходу платника податку. Тоді як запровадження класифікації доходів фізичних осіб для цілей оподаткування ПДФО надасть можливість спростити його адміністрування.

Крім того, слід відмітити неузгодженість визначень наведених у пп 14.1.54., 14.1.55 ст. 14 ПКУ, щодо розмежування доходів за критерієм джерела їх походження - на доходи з джерелом походження з України і доходи, отриманні з джерел за межами України. Вона полягає у відсутності єдиного підходу до визначення територіальності при трактуванні доходу з джерелом походження з України та доходу, отриманого з джерел за межами України. [4] На нашу думку, причиною такої неузгодженості є відсутність у ПКУ базового визначення поняття «дохід».

Згідно із стандартною міжнародною класифікацією, існує шість основних джерел доходу: трудові доходи; підприємницькі доходи;

інвестиційні доходи; доходи від власності; державні соціальні трансферти; родинна допомога і трансферти.

У відповідності до положень Державної Служби Статистики України щодо проведення дослідження доходів населення України, доходи населення включають в себе обсяг нарахованих у грошовій та натуральній формі: заробітної плати, прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальних допомог та інших поточних трансфертів [5].

На відмінну від міжнародної класифікації, в указаному положенні окремо не виділяється група інвестиційних доходів. Натомість до групи доходів від власності узагальнено включено доходи від фінансових та нефінансових активів. Таке об'єднання, пояснюється суто практичним аспектом обробки статистичної інформації, зважаючи на те, що на дану групу приходиться незначна частка доходів. Однак, для цілей оподаткування доречно було б виділити класифікаційну групу інвестиційних доходів з огляду на виокремлення в ПКУ групи пасивних доходів.

Слід зазначити, що податковим законодавством не регламентується класифікація доходів та не наведено критерії визначення пасивних доходів, а лише наводиться перелік доходів, які віднесено до даної групи для цілей оподаткування без прив'язки до логічної антонімічної групи активних доходів.

Серед науковців відсутня єдиність з даного приводу. Шмир І.П. виділяє три класифікаційні групи доходів: основні, пасивні, інші. До основних доходів він відносить заробітну плату, винагороди та інші виплати і дохід від продажу майнових і немайнових прав, групу пасивних доходів сформовано у відповідності до переліку пасивних доходів у ПКУ, а групу інших доходів сформовано за залишковим принципом [6, с. 195].

Славкова А.А. в класифікації доходів фізичних осіб виділяє активні, пасивні і нейтральні доходи, причому специфічними є критерії такої класифікації, з якими важко погодитись. Так, на думку автора, активні доходи – це доходи, які одержані від безпосередньої праці громадян шляхом здійснення професійної продуктивної діяльності; пасивні доходи – це доходи, ознаками яких є одноразовість і випадковість; а нейтральні доходи – це доходи від різних фінансово-інвестиційних вкладень, доходи від надання майна в оренду [7, с. 48].

Безсистемність, відсутність критеріїв та законодавчого регламентування класифікації доходів фізичних осіб призводить до колізій в частині визначення сутності та чіткого розмежування дефініцій. На нашу думку при розробці класифікації доходів фізичних осіб необхідно врахувати досвід таких країн як Іспанія, Фінляндія, Болгарія, Канада, Швеція щодо групування доходів з метою оподаткування.

В Іспанії доходи фізичних осіб для цілей оподаткування класифікуються на активні та пасивні [8], В Фінляндії – на активні, пасивні, інвестиційні доходи [9, с. 46], в Болгарії - на активні, пасивні та доходи від інших джерел [10], в Канаді на активні, пасивні та інвестиційні [11], в Швеції - на: зароблені доходи, доходи від капіталу та реінвестовані доходи [12].

Вперше розподіл доходів на активні і пасивні в залежності від критерію прикладених зусиль був запропонований у 1970-х роках Р. Кійосакі, згідно даної концепції основною відмінністю активних доходів від пасивних виступає їхня залежність від постійної діяльності [13, с. 21].

Н. Шапошнікова наводить наступне визначення: «Пасивний дохід – це дохід від інвестиційної, або іншої діяльності, для здійснення якої особиста присутність одержувача цього доходу є не обов'язковою, і який періодично (неодноразово) виплачується одержувачу цього доходу» [14, с. 28].

О. А. Швагер пропонує таке визначення: «пасивний дохід – це дохід, який не потребує особистої участі одержувача і не потребує щоденної діяльності, включає доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України» [15].

Виходячи з вищенаведеного, пропонуємо власне бачення щодо класифікації видів доходів на три групи: активний, пасивний та змішаний.

Запропонована класифікація доходів фізичних осіб наглядно продемонстрована на рисунку 1.

Активний вид доходів – це група доходів, які отримуються за умови постійної діяльності особи. У відповідності до запропонованої класифікації до них відносяться доходи від заробітної плати, прибутку та змішаного доходу.

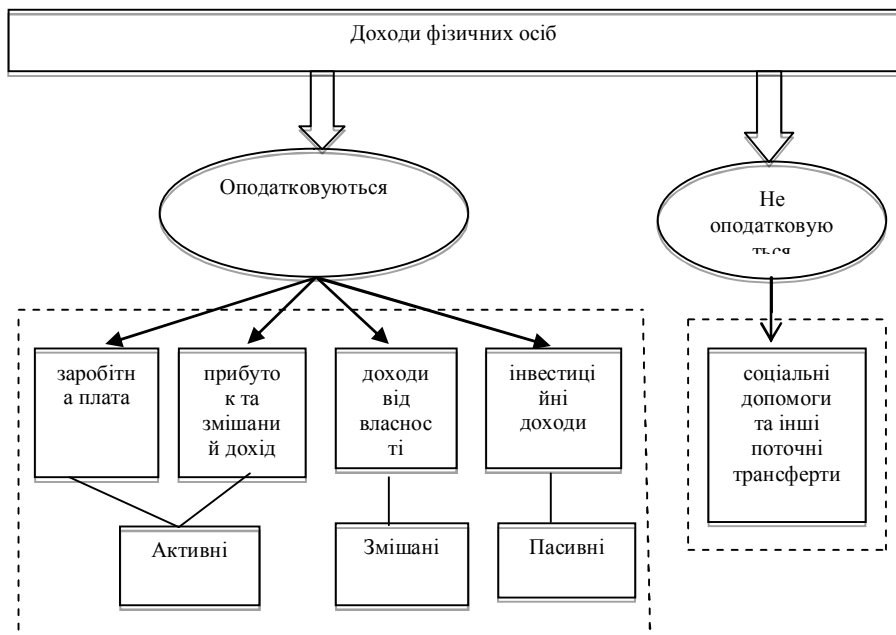

Рис.1 Класифікація доходів фізичних осіб

Заробітна плата, у відповідності до ст. 14.1.48 ПКУ, — це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно з законом [4].

У відповідності до положень Державної Служби Статистики України прибуток та змішаний дохід представляють собою дохід, який одержується фізичними особами в результаті виробничої діяльності за виключенням витрат, пов'язаних із її здійсненням [5].

З метою наближення класифікації доходів фізичних осіб до міжнародної класифікації, пропонуємо розглядати інвестиційні доходи як доходи отримані від операцій з фінансовими активами, а доходи від власності як доходи від нефінансових активів.

Пасивний вид доходів – це доходи від операцій з фінансовими активами. Характерною ознакою таких доходів є відсутність потреби постійної участі для їхнього приросту. Ми пропонуємо віднести до даної класифікаційної групи інвестиційні доходи.

В ході дослідження складу пасивних доходів, регламентованих ПКУ, виявлено неузгодженість даного переліку доходів. Так, згідно пп. 1.268 ст. 14 ПКУ пасивні доходи - доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхових виплат і відшкодувань. Однак, у пп. 5.3 ст. 167 ПКУ наведений дещо ширший перелік доходів, які віднесено до категорії пасивних доходів для цілей оподаткування ПДФО, так Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71-VIII [16] було розширено перелік пасивних доходів за рахунок доходів від цінних паперів, відтак в даному переліку окрім процентів і дивідендів наведені такі види доходів як дохід за іпотечними цінними паперами, дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю, дисконтні доходи, інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик, у тому числі від зміни курсу іноземної валюти, однак не згадується про страхові виплати і відшкодування. Таким чином виникає колізія щодо доцільності віднесення до даної категорії доходів страхових виплат і відшкодувань.

Для вирішення питання щодо віднесення страхових виплат до пасивних доходів необхідно чітко виділити критерії визначення пасивних доходів. Рядінська В.О. пропонує визначення доходів пасивними за умови відповідності таким критеріям: 1) такі доходи вимагають попередніх вкладень коштів, зусиль в придбання об'єкту; 2) утворюються внаслідок операцій з цим об'єктом; 3) не потребують постійної участі особи у їх створенні [17].

Ми погоджуємося з наведеними критеріями, однак не погоджуємося з думкою Рядінською В. О. щодо недоречності віднесення страхових виплат до пасивних доходів за тою причиною, що страхувальник приймає постійну участь у формуванні фонду страхового відшкодування шляхом сплати страхових платежів. Ми вважаємо такий підхід дещо некоректним з огляду на те, що страхувальник за умовами страхового договору лише періодично сплачує платежі та не приймає жодної постійної діяльності щодо даної угоди. Отже, вважаємо за доцільне віднесення страхових виплат до пасивних доходів для цілей оподаткування ПДФО.

З огляду на широкий спектр доходів фізичних осіб, на нашу

думку неможливо однозначно розподілити їх лише на дві групи – активні і пасивні, тому пропонуємо введення у дану класифікацію групи змішаних доходів.

До змішаного виду доходів пропонуємо віднести доходи від власності. Такий крок ми можемо пояснити двоякою характеристикою даного виду доходів в залежності від операцій, що проводяться з об'єктами власності. Так, наприклад при продажі об'єктів власності отриманим доходам будуть характерні ознаки активних доходів, а при передачі цих самих об'єктів у платне користування – ознаки пасивних доходів.

Висновки і перспективи подальших розробок. На основі проведеного дослідження виявлено відсутність законодавчо закріпленої класифікації доходів фізичних осіб. ПКУ не регламентується класифікація доходів, не наведено критеріїв визначення пасивних доходів, а лише наводиться перелік доходів, які віднесено до даної групи для цілей оподаткування без прив'язки до логічної антонімічної групи активних доходів.

На основі аналізу здобутків вітчизняних та зарубіжних вчених було проведено класифікацію доходів фізичних осіб. В ході дослідження було запропоновано: відділити окрему групу інвестиційних доходів від групи доходів від власності у відповідності до норм міжнародної класифікації. З даною метою пропонуємо розглядати інвестиційні доходи як доходи отримані від операцій з фінансовими активами, а доходи від власності як доходи від нефінансових активів.

До того ж було запропоновано авторський підхід до класифікації доходів фізичних осіб за критерієм прикладених зусиль. Вибір саме цього критерію ґрунтується на зарубіжному досвіді щодо групування доходів фізичних осіб з метою оподаткування у таких країнах як Іспанія, Фінляндія, Болгарія, Канада, Швеція.

Виходячи з вищенаведеного, пропонуємо власне бачення щодо класифікації видів доходів на три групи: активний, пасивний та змішаний вид.

Активний вид доходів – це група доходів, які отримуються за умови постійної діяльності особи. У відповідності до запропонованої класифікації до них відносяться доходи від заробітної плати, прибутку та змішаного доходу.

Пасивний вид доходів – це доходи від операцій з фінансовими активами. Характерною ознакою таких доходів є відсутність потреби постійної участі для їхнього приросту. Ми пропонуємо віднести до даної класифікаційної групи інвестиційні доходи.

В ході дослідження складу пасивних доходів, регламентованих ПКУ, виявлено неузгодженість даного переліку доходів, що спричиняє виникнення питання доцільності віднесення до даної категорії доходів страхових виплат і відшкодувань, виділивши чіткі критерії пасивних доходів, ми вважаємо за доцільне віднесення страхових виплат до пасивних доходів для цілей оподаткування ПДФО.

До змішаного виду доходів пропонуємо віднести доходи від власності. Такий крок пояснюється дwoєю характеристикою даного виду доходів в залежності від операцій, що проводяться з об'єктами власності.

Перспективами подальших розробок виступає розробка виваженої системи оподаткування доходів фізичних осіб з реалізацією максимального регулюючого потенціалу даного податку.

Література

1. Кощенко К.В. Особливості формування та класифікація доходів домогосподарств в сучасних умовах / К. В. Кощенко // Сучасні питання економіки і права. – 2013. – Вип. 1. – С. 80-85.
2. Фетисов В. Д. Финансы граждан: монография / В. Д. Фетисов. – Н/Новоград: Изд-во ННГУК им. Н. И. Лобочевского, 2000. – 383 с.
3. Коцан Н. М. Визначення сутності, класифікація та диференціація доходів населення / Н. М. Коцан // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції : зб. наук. праць. – Київ: СЕУ ; Рівне: НУВГП, 2014. – Вип. XX, № 1 (Ювілейний). – С. 133-143.
4. Податковий кодекс України. Верховна Рада України. Редакція від 02.12.2010 № 2755-VI, — Редакція від 01.04.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/podatkovij_kodeks_ukraini/statja-14.htm
5. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України

[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Шмир І.П. Інтерпретація доходів населення у контексті податку на доходи фізичних осіб // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 8. Частина 6. – С. 193-197.

7. Славкова А. А. Нейтральні доходи в особистому прибутковому оподаткуванні: практичні аспекти методології / А. Славкова // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2009. – № 3-4. – С. 45-51.

8. Закон Іспанії про податки на доходи фізичних осіб від 29 листопада 2006 № 35/2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-20764&p=20131226&tn=0>

9. Леонова О. Правовые основы налогообложения физических лиц в Финляндии / О. Леонова // Справочник по управлению персоналом. – 2015. – 1. – С. 46–50.

10. Закон Болгарії «Про оподаткування доходів фізичних осіб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lex.bg/laws/ldoc/2135538631>

11. Податковий Кодекс Канади від 1985 року з подальшими змінами [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lawslois.justice.gc.ca/eng/acts/i-3.3/>

12. Податковий кодекс Швеції від 1999 року з подальшими змінами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lawslois.justice.gc.ca/eng/acts/i-3.3/>

13. Кийосаки Р. Второй шанс: Попурри; Минск; 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=17186358

14. Шапошнікова Н. Визначення категорії пасивного доходу у податковому праві. Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України. Випуск № 2, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2010_2/p2_8.html

15. Швагер О.А. До питання механізму включення податку на пасивні доходи до складу податкових надходжень Державного бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.uabs.edu.ua/library/P_Visnik/Numbers/2_7_2012/07_02_10.pdf

16. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71-VIII- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

17. Рядінська В.О. Становлення та розвиток системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: фінансово-правові проблеми: монографія. – К.: «МП Леся», 2014. – 464 с.

1. Koshchenko K.V. Osoblyvosti formuvannya ta klasyfikatsiya dokhodiv domohospodarstv v suchasnykh umovakh / K. V. Koshchenko // Suchasni pytannya ekonomiky i prava. – 2013. – Vyp. 1. – S. 80-85.

2. Fetysov V. D. Fynansy hrazhdan: monohrafiya / V. D. Fetysov. – N/Novohrad: Yzd-vo NNHUK ym. N. Y. Lobochevskoho, 2000. – 383 s.

3. Kotsan N. M. Vyznachennya sutnosti, klasyfikatsiya ta dyferentsiatsiya dokhodiv naseleння / N. M. Kotsan // Problemy ratsional'noho vykorystannya sotsial'no-ekonomichnoho ta pryrodno-resursnoho potentsialu rehionu: finansova polityka ta investytsiyi : zb. nauk. prats'. – Kyiv: SEU ; Rivne: NUVHP, 2014. – Vyp. KhKh, # 1 (Yuvileyny). – S. 133-143.

4. Podatkovyy kodeks Ukrayiny. Verkhovna Rada Ukrayiny. Redaktsiya vid 02.12.2010 # 2755-VI, — Redaktsiya vid 01.04.2017 [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: http://kodeksy.com.ua/podatkovij_kodeks_ukraini/statja-14.htm

5. Ofitsiyny sayt Derzhavnoyi Sluzhby Statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Shmyr I.P. Interpretatsiya dokhodiv naseleння u konteksti podatku na dokhody fizychnykh osib // Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – 2014. – Vypusk 8. Chastyna 6. – S. 193-197.

7. Slavkova A. A. Neytral'ni dokhody v osobystomu prybutkovomu opodatkuvani: praktychni aspekty metodolohiyi / A. Slavkova // Rynok tsinnykh paperiv Ukrayiny. Visnyk Derzhavnoyi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. – 2009. – # 3-4. – S. 45-51.

8. Zakon Ispaniyi pro podatky na dokhody fizychnykh osib vid 29 lystopada 2006 # 35/2006 [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-200620764&p=20131226&tn=0>

9. Leonova O. Правовые основы налохооблозhenyya fizycheskykh lyts v Fynlyandyi / O. Leonova // Spravochnyk po upravlenyyu personalom. – 2015. – 1. – S. 46–50.

10. Zakon Bolhariyi «Pro opodatkovannya dokhodiv fizychnykh osib» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: <http://lex.bg/laws/ldoc/2135538631>

11. Podatkovyy Kodeks Kanady vid 1985 roku z podal'shymy zminamy [Elektronnyy resurs] - Rezhym dostupu: <http://lawslois.justice.gc.ca/eng/acts/i-3.3/>

12. Podatkovyy kodeks Shvetsiyi vid 1999 roku z podal'shymy zminamy [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://lawslois.justice.gc.ca/eng/acts/i-3.3/>

13. Kyyosaky R. Vtoroy shans: Popurry; Mynsk; 2015 [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupa: http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=17186358

14. Shaposhnikova N. Vyznachennya katehoriyi pasyvnoho dokhodu u podatkovomu pravi. Naukovi zapysky instytutu zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. Vypusk # 2, 2010. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2010_2/p2_8.html

15. Shvaher O.A. Do pytannya mekhanizmu vklyuchennya podatku na pasyvni dokhody do skladu podatkovykh nadkhodzen' Derzhavnoho byudzhetu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://lib.uabs.edu.ua/library/P_Visnik/Numbers/2_7_2012/07_02_10.pdf

16. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo podatkovoyi reformy» vid 28 hrudnya 2014 roku # 71-VIII- [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

17. Ryadins'ka V.O. Stanovlennya ta rozvytok systemy opodatkovannya dokhodiv fizychnykh osib v Ukrayini: finansovo-pravovi problemy: monohrafiya. – K.: «MP Lesya», 2014. – 464 s.

Рецензент: Волохова І.С. д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів Одеського національного економічного університету

24.03.2017